

Aan de gemeenteraad

Datum : 29 november 2022
Zaaknummer : 695022
Contactpersoon : Marien Vellekoop
Telefoonnummer : 06-37168406

Onderwerp: Zorg voor mantelzorgers

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de uitvoering van de motie '[Ook mantelzorg vraagt zorg](#)' ([21M123](#)).

Inleiding

Mantelzorg is een belangrijke pijler in onze samenleving. En mantelzorgers zijn er in alle soorten en maten. Ze zorgen voor een geliefde die ziek is, een ouder, een kind met een beperking, een partner met alzheimer of misschien wel de buurman. Maar één ding hebben ze gemeen: het zorgen voor de ander is voor hen vanzelfsprekend. Dat kan negatief voelen (geen keus) maar ook heel positief (geen twijfel over) en alles daartussen. Terwijl mantelzorgen allesbehalve vanzelfsprekend is. De zorg voor een naaste op je nemen is heel bijzonder en waardevol.

In onze stad zijn jaarlijks 30.000 mensen tijdelijk mantelzorger. En 7.000 Arnhemmers zorgen langdurig voor een ander. Vaak naast een baan of hun eigen zorg en zorgen. Dit zijn allemaal stadsgenoten die extra aandacht verdienen. Ook omdat zorgen voor een ander kan betekenen dat de zorg voor jezelf op de achtergrond verdwijnt.

In het kader van de perspectiefnota 2022-2025 is de motie 'Ook mantelzorg vraagt zorg' aangenomen. In deze motie roept de raad het college op om het beeld van inzet, betrokkenheid en belasting van (jonge) mantelzorgers in Arnhem te actualiseren en als de resultaten hiertoe aanleiding geven in 2022 in nauwe afstemming met mantelzorgers, ketenpartners en de gemeenteraad aanvullend beleid te formuleren. In deze raadsbrief leest u hoe de motie uitvoering heeft gekregen.

Aanpak uitvoering motie

Om antwoord te geven op het verzoek vanuit de raad is er onderzoek gedaan door onze afdeling Onderzoek en Statistiek. Daarnaast hebben wij een deel van de uitvoering van het onderzoek (zogenoemde 'spiegelgesprekken') belegd bij bureau Spectrum en hebben wij een pilotonderzoek uitgevoerd bij Jonge Mantelzorgers. Zowel de onderzoeksopzet als ook de onderzoeksuitkomsten zijn steeds besproken met onze maatschappelijke partner als het gaat om mantelzorg in Arnhem: Mantelzorg Vrijwillige Thuishulp (MVT). Zij kunnen zich vinden in dit onderzoek en ondersteunen de uitkomsten.

Door uitvoering van het onderzoek hebben wij actuele beleidsinformatie vergaard om de groep mantelzorgers in Arnhem (nog) beter te ondersteunen. Hieronder schetsen wij de hoofdpunten van deze onderzoeken.

Kernpunten van het onderzoek naar Mantelzorg

Algemeen

- Veel mantelzorgers zien zichzelf niet als mantelzorger.
- 22% van de Arnhemmers van 16 jaar en ouder verleent mantelzorg, volgens Arnhems onderzoek. Dat zijn circa 30.000 mantelzorgers.
- 18% van de Arnhemse mantelzorgers voelt zich overbelast. Dat zijn ongeveer 5.400 mantelzorgers.
- Veel mantelzorgers ervaren vooral een grote last op hun eigen mentale welbevinden, doordat er continu een beroep op hen gedaan wordt of kan worden.

Mantelzorg in coronatijd

Vooral mantelzorgers van inwonende zorgvragers (oftewel huisgenoten) gingen meer doen in coronatijd, doordat de professionele hulp (vaak) niet langs kon komen. Het bezoek van mantelzorgers aan een naaste in een instelling nam af. Mantelzorgers hebben zorgen over de toenemende druk en overbelasting als gevolg van corona.

Factoren die leiden tot toenemende druk op mantelzorgers zijn:

- (Dubbele) vergrijzing: dit leidt tot een toenemende zorgvraag.
- Tekorten aan zorgpersoneel en wachttijden in de zorg.
- Verwachte tekorten aan mantelzorgers.
- Overheidsbeleid dat inzet op het afremmen van zorgkosten en op 'minder verzorgingsstaat' en meer participatie.

Behoeften van de mantelzorger

In het algemeen zijn begrip, waardering en ondersteuning van mantelzorgers van belang om overbelasting tegen te gaan. De belangrijkste behoeften bij mantelzorgers zijn:

- praktische ondersteuning (klusjes uit handen nemen) en respijtzorg (het tijdelijk overdragen van de zorg, zodat mantelzorgers ook tijd hebben voor bijvoorbeeld werk, familie of vrienden);
- ondersteuning of een vast aanspreekpunt bij regelzaken;
- actieve informatie over ondersteuningsmogelijkheden;
- een luisterend oor van ondersteuners, lotgenoten of een onafhankelijke professional;
- mee kunnen beslissen over de zorg voor de naaste.

Tot slot kwam in dit onderzoek naar voren dat verschillende groepen, zoals ernstig belaste mantelzorgers en mantelzorgers met een migratieachtergrond, geholpen kunnen worden met een goed en passend ondersteuningsaanbod.

Aanknopingspunten voor beleid

Veel Arnhemmers zorgen voor een hulpbehoevende naaste. Mantelzorgers zijn niet alleen belangrijk voor hun naasten. Ze vervullen ook een belangrijke rol in de maatschappij en leveren een bijdrage aan ons zorgstelsel. Het is daarom van groot belang dat mantelzorgers ondersteund worden door de overheid. In Arnhem zijn verschillende partijen actief in de ondersteuning van mantelzorgers. Zij hebben zich verenigd in het Arnhemse Mantelzorg Akkoord uit 2019.

De motie 'Ook mantelzorg vraagt zorg' is ingegeven vanuit de vraag of de Arnhemse mantelzorgers voldoende worden ondersteund of dat aanvullend beleid of inzet noodzakelijk is. Om deze vraag te helpen beantwoorden, kan vanuit dit onderzoek een aantal algemene aanknopingspunten voor beleid worden aangereikt.

1. Groeiende druk op mantelzorgers vraagt om aandacht voor het thema.
2. Ga in gesprek met mantelzorgers zelf over mantelzorgbeleid.
3. Maak gebruik van ervaringsdeskundigheid bij het maken van beleid.
4. Vergroot de bekendheid van ondersteuningsmogelijkheden.
5. Zorg voor praktische ondersteuning en respijtzorg.
6. Zorg voor actieve communicatie over ondersteuning, vooral gericht op de zwaarbelaste mantelzorgers.
7. Bied ondersteuning en een vast aanspreekpunt voor mantelzorgers.
8. Vergroot betrokkenheid in de zorgketen.
9. Zorg voor een luisterend oor.
10. Maak beleid toegespitst op de diverse doelgroepen binnen de totale groep mantelzorgers.

Bijlage 1 bevat een toelichting op deze aanknopingspunten voor beleid.

Pilot Jonge Mantelzorgers

In de pilot Jonge Mantelzorgers heeft MVT (Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp) Arnhem, in samenwerking met de jeugd- en jongerenwerkers van Rijnstad, de methodiek *What If* ingezet om jongeren en hun omgeving bewust te maken van jonge mantelzorgers en hun situatie. In totaal hebben 9 groepen deelgenomen aan de pilot. De in totaal 145 kinderen en jongeren van verschillende leeftijden en uit verschillende wijken hebben de methodiek als positief ervaren. Ook de betrokken leerkrachten en professionals waren enthousiast over deze methodiek en de gesprekken die hierdoor gevoerd zijn. En doordat juist (daarvoor nog onbekende) thuissituaties aan het licht kwamen. Die tot dan toe onbekende problematiek varieert van jonge mantelzorgers met ongewenst gedrag tot zwaardere zorg of huiselijk geweld. Vaak heeft jeugd- of jongerenwerk na dit soort signalen ook extra ondersteuning kunnen bieden.

Overkoepelend kan gezegd worden dat in alle 9 groepen jonge mantelzorgers aanwezig waren. Een aantal heeft tijdens de sessie over de eigen situatie verteld. Ook heeft een aantal ervoor gekozen dit niet te doen maar achteraf contact gezocht met de betrokken leerkracht of jeugdwerker. Via deze methodiek werd het onderwerp besproken en voelden jonge mantelzorgers zich voldoende veilig om over hun eigen situatie te vertellen. Bijlage 2 gaat uitgebreid in op deze pilot.

Consequenties en communicatie

De inzichten zoals hierboven beschreven geven aanleiding tot een vervolg en daarom zullen wij een rondetafelgesprek organiseren met diverse mantelzorgers. In overleg met de griffie zullen wij daar ook uw raad bij betrekken. Uiteraard doen wij dit in afstemming met de MVT.

Hierna bespreken wij de onderzoeksuitkomsten met de deelnemers van het Mantelzorgakkoord uit 2019. Focus op specifieke deelgroepen mantelzorgers is hierbij wenselijk: zwaarbelaste mantelzorgers, jonge mantelzorgers, mantelzorgers met een migratieachtergrond of mantelzorgers in gezinsspecifieke situaties (zoals GGZ-problematiek).

De uitkomsten van de onderzoeken (bijgevoegd) en de bovengenoemde nieuwe gesprekken zullen leiden tot verrijking van ons beleid ten opzichte van mantelzorgers in Arnhem. Hierover zullen wij u na de rondetafelgesprekken verder informeren.

Wij beschouwen uw motie hiermee als afgedaan.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas

A. Marcouch

Bijlagen

- 1 Toelichting op onderzoek Mantelzorg
- 2 Onderzoek Jonge Mantelzorgers
- 3 Onderzoeksverslag Mantelzorg in Arnhem
- 4 Rapport Mantelzorgonderzoek, in gesprek met mantelzorgers (Spiegelgesprekken)